

NOTAT

Til: Helge D. Akerhaugen

Sak nr.	Saksbehandler	Dato
2017/37	Kari Meland	26.01.2017

Orientering til politikere feb. 2017

Ungdata er en landsomfattende kartlegging av ungdommers levevaner og livsvilkår, som er gjennomført siden begynnelsen av 2010-tallet. Gildeskål var med første gang høsten 2015, neste gjennomføring er våren 2018. Tematikk i årets rapport har vært mobbing blant barn og unge.

Utdanning og fritid

Dagens tenåringer framstår som en veltilpasset, aktiv og hjemmekjær ungdomsgenerasjon, men der mange også opplever en del stress og bekymringer i hverdagen. De siste årene er båndene mellom foreldre og ungdom forsterket, noe som også bekreftes i Gildeskål, der nesten 9 av 10 sier de er fornøyd med foreldrene. De aller fleste, og flere enn ellers i landet, opplever at foreldrene har god oversikt over de unges hverdag. På landsbasis viser rapporten at færre «henger ute med venner», og at ungdom i større grad er hjemme. Det er blitt mindre vanlig å gå hjem til hverandre, og ungdom bruker stadig mer tid på å være sosial via sosiale medier og nettbaserte spill. Bildet ser mye likt ut for Gildeskål, men andel som sier de bruker minst to timer på skjermaktivitet daglig ligger på 86 % mot 74 % i resten av landet. Ungdommen opplever i stor grad at lokalmiljøet er trygt, og andelen som sier de er ute med venner i vår kommune er betydelig høyere enn ellers i landet. Ungdommen er imidlertid relativt mye mer misfornøyd med møtepunkter, kulturelle tilbud (også idrettsarenaer) og kollektivtransport enn i resten av landet.

Det store flertallet av ungdommene har nære venner de kan stole på, og et vennenettverk rundt seg. Skikkeligheten som har preget ungdomsgenerasjonene siden årtusenskiftet fortsetter å øke. På landsbasis ser man en økt orientering mot skole og utdanning, ikke like sterkt i Gildeskål, der 37 % tror de vil ta høyere utdanning, mot 64 % i resten av landet. Dette ses i sammenheng med at en relativt større andel Gildeskål ungdom tror de vil ta fagbrev (51 %). Det er likevel færre i Gildeskål som ser for seg utdanning etter videregående.

Mobbing

Det har de siste årene vært stor oppmerksomhet rundt mobbing, og samfunnet har satt inn enorm innsats for å begrense fenomenet. Mobbing måles ikke direkte gjennom ungdata, men ungdommen blir spurt om de blir utsatt for fenomener som er tett forbundet med mobbing, som å bli plaget, frosset ut eller truet på skolen eller i fritida. De blir også spurt om de utsetter andre for slike handlinger. I rapporten er det systematisk undersøkt hvordan ungdom som blir mobbet har det sammenliknet med de som ikke er utsatt. Det er en klar sammenheng mellom det å være utsatt for mobbing, og mobbe andre, samtidig som at de aller fleste som blir mobbet ikke mobber selv. Det viser seg tydelig at ungdom som blir mobbet har langt dårligere livssituasjon enn andre, de har betydelig flere fysiske og psykiske plager, de trives dårligere på alle områder, de skulker mer, utsettes for mer vold, bruker mer rusmidler, og er oftere involvert i kriminell aktivitet sammenliknet med andre. For mobberne er utslagene enda større. For Gildeskål er andel som sier de blir mobbet relativt høy i forhold til i resten av landet (12 % mot 7 %), det samme gjelder i noen grad for andelen som mobber andre (G-4 %, N-2 %), og 26 % sier de har vært i slåsskamp (18 % på landsgjennomsnitt).

Helse

De aller fleste ungdommer er fornøyde med helsa, men rapporten viser at mange ungdommer sliter med helseplager som hodepine, magevondt, smerter i nakke, andre ledd, også muskulatur. Bruken av reseptfrie medikamenter er forholdsvis høy, og på landsbasis ses negative utviklingstrekk i forbindelse med mindre trivsel, vennskap og ensomhet blant jenter, og noe økt omfang av psykiske helseplager. Det viser seg at jentene er mer utsatt enn guttene for problemstillinger som «bekymrer seg for mye om ting», «alt er et slit». I Gildeskål er andel som opplever at de er plaget av depressive symptomer ganske representativ for resten av landet, mens det er betydelig lavere andel som sier de sliter med fysiske helseplager, og ungdommen her er generelt sett bedre fornøyd med helsa enn landsgjennomsnittet.

Bruken av tobakk og alkohol er lavere enn tidligere, og Gildeskål ligger enda lavere enn landsgjennomsnittet.

Datagrunnlaget

«Ungdata 2016, Nasjonale resultater», som er kilden for alle data her, har brukt data fra 315 lokale undersøkelser som er gjennomført i 311 kommuner og fire fylkeskommuner i 2014, 2015 og 2016. Det brukes data fra flere år, fordi det nasjonale nivået dekkes svært godt over en treårsperiode – i denne treårsperioden deltok nær 190 000 ungdommer.

Hva skjer?

Det ble høsten 2016 ansatt miljø/klubbarbeider i kommunen, og i desember hadde klubben på Inndyr sin første åpningskveld. Helsestasjonen forsterkes med en stillingsressurs, som skal føre til økte tjenester for barn og unge i grunnskole og videregående. I løpet av sommeren 2017 skal det arrangeres en friluftsskole (tilbud til barn/ungdom mellom 10 og 13). Det jobbes kontinuerlig med mobbing i skolene, gjennom blant annet trivselsplaner, og det er mobbeteam i kommunen. Fra 2017 skal det også i Gildeskål satses ytterligere på helsefremmende skoler (samarbeidsavtalen om folkehelsearbeid med NFK) som skal fremme trivsel og sunn livsførsel, gjennom blant annet fokus på psykisk helse.